

TEMA

Tvivlen udfordrer troen

AF HENRIK NYMANN ERIKSEN

Hvad stiller man op med sin tvivl – hvad enten det drejer sig om sandheds-tvivl eller frelses-tvivl?

Henrik Nymann Eriksen,
f. 1965

Forstander på Luthersk
Missions Højskole (LMH)
hne@lmh.dk

Kristne er forskellige, men det er få, som ikke kommer til at opleve tvivl på den ene eller anden måde. Tvivlen handler ikke altid om det samme, og den kan leve i os med forskellig styrke og frekvens.

Hvor udbredt tvivl er, er til gengæld et mere åbent spørgsmål, men med et slag på tasken vil jeg mene, at der er flere, som kæmper med tvivl, end vi umiddelbart får indtryk af, når vi kommer sammen i vores kristne fællesskaber. Mange bærer deres tvivl alene, og det bliver den ikke lettere af.

To slags tvivl

Tvivl møder os på forskellige måder, men det kan være hensigtsmæssigt at skelne mellem to grundtyper af tvivl, nemlig sandheds-tvivl og frelses-tvivl.

Sandheds-tvivl er den mest grundlæggende

tvivl og handler om, hvorvidt kristendommen virkelig er sand:

Findes Gud virkelig? Har han virkelig skabt verden? Er der ikke en uløselig konflikt mellem videnskaben og Bibelen? Er Bibelen ikke fuld af fejl og modsigelser? Blev Jesus virkelig født af en jomfru? Gik han på vandet? Opstod han fra graven? Er det sikkert, at han kommer igen? Disse og en lang række andre spørgsmål har det til fælles, at de handler om, hvorvidt det, vi tror på, er sandt.

Den anden form for tvivl er *frelses-tvivl*. Den handler ikke om, hvorvidt kristendommen er sand. Frelses-tvivlen er snarere en tvivl på min egen tro:

Er min tro god nok? Er jeg virkelig Guds barn? Vil jeg være mellem de frelste, hvis Jesus kommer igen i dag? Denne form for tvivl kalder vi også for anfægtelse. Det er en uvished og uro,

FOTO: ISTOCKPHOTO

som kan ramme en sand kristen: Hvordan kan jeg vide, at jeg er frelst, når jeg ikke lykkes så godt med min tro og mit liv som en kristen?

Disse to slags tvivl har den indre uro til fælles, men er i øvrigt meget forskellige. Nogle kan være hårdt ramt af den ene uden at kende meget til den anden og omvendt.

To slags tvivlere

Når det gælder sandheds-tvivlen kan der være to attituder til den. Det kan i og for sig være de samme spørgsmål, som er i spil, men holdningen i situationen er helt forskellig.

For den *ene slags* sandheds-tvivlere er tvivlen plagsom. Tvivlens spørgsmål er som pile i sjælen. Tvivlen er forbundet med ubehag, uro og utryghed. Den plagsomme tvivl lever side om side med en længsel efter vished og overbevisning.

Den plagsomme tvivl er kendetegnet ved, at den gerne vil tro, men ikke kan. Deraf fortvivlelsen. I Judas' Brev får vi en indirekte fornemmelse af den lidende tvivler i formaningen: "Der er nogle, som I skal være barmhjertige imod, nemlig dem, der tvivler" (Jud 22). Jeg tror, at Judas ved, at det kan være hårdt at tvivle, og derfor appellerer han til menighedens barmhjertighed over for tvivlerne. De har det nemlig rigtig hårdt.

Men der er også en *anden slags* sandheds-tvivlere. Det er dem, som har det godt med deres tvivl. Tvivlen er en kærkommen mulighed for at holde kristendommens alvor på afstand. Tvivlens spørgsmål er et skjold, der bruges til at slukke troens pile!

Den kærkomne tvivl er ikke forbundet med uro og kvaler, men er et komfortabelt alibi for ikke at tage troen alt for alvorligt. I dag hyldes tvivlen jævnligt som den største dyd, men man får samtidig ofte en fornemmelse af, at det er en måde at have et ualvorligt forhold til Gud på.

At den komfortable tvivl findes, må dog ikke få os til at bagatellisere den plagsomme tvivl. For den, som er ramt af denne tvivl, er det voldsomt hårdt. Det er det, hvad enten det føles som et frit fald ned i et sort hul eller som en lille orm, der sidder og gnaver i hjertet hele tiden. Derfor skal vi tage tvivlen alvorligt både hos os selv og andre.

Vi vil nu standse lidt ved de to grundtyper af tvivl.

Er det sandt?

Først noget om *sandheds-tvivlen*. Den kan ramme os fra flere kanter. Fælles for dem er, at spørgsmålene kommer indefra, fra mig selv. Det kan godt være, at de i første omgang er hørt udefra, men så er spørgsmålene flyttet ind i vo-

Der er flere, som kæmper med tvivl, end vi umiddelbart får indtryk af, når vi kommer sammen i vores kristne fællesskaber. Mange bærer deres tvivl alene, og det bliver den ikke lettere af.

res eget hjerte og møder os indefra. Fra os selv. Var det ikke fra os selv, spørgsmålene kom, var der slet ikke tale om tvivl. Problemet er, at indvendingerne mod troen – modstræbende – er blevet vores egne indvendinger.

Årsagerne til tvivl kan være flere. Jeg vil her nævne fem:

Svære spørgsmål. Det kan handle om ting i Bibelen, som vi bare ikke synes kan passe. Og det er lige fra de store filosofiske spørgsmål om, hvordan Gud, som er kærlig og har al magt, kan tillade så meget ondt i verden, til detaljspørgsmål om at få Jesu to stamtavler til at stemme overens.

Det kan også handle om rimeligheden i en kristen etik eller forholdet mellem naturvidenskab og Bibelen. Vi skal ikke undervurdere det pres, som livet i et sekulariseret samfund og uddannelsessystem sætter os i. Omgivelsernes indvendinger siver ind i vores hjerte og kalder på svar, hvis vi skal kunne forblive kristne med integritet.

Selvom svære spørgsmål selvfølgelig er en væsentlig årsag til tvivl, så er der også andre ting, der kan bane vej for tvivlen.

Det kan være: *Barnetroen holdt ikke.* Barnetroen får jævnligt nogle roser, som den ikke fortjener. Jeg tænker her ikke på en tryk (barnlig) tillid til Gud, men på et lavt videns- og refleksionsniveau om troen,

som ikke svarer til det videns- og refleksionsniveau, vi har på andre områder af livet.

Det kan ende med at give for store spændinger. Troen bliver til en barnlig ting, og det gør den meget sårbar, når vi ellers er voksne mennesker, der forholder os til komplekse forhold hver eneste dag.

I forlængelse af dette kommer den tredje grund til, at sandhedstvivlen kan trænge sig på: *man har aldrig helt vidst, hvad man troede på.*

Mange indvendinger mod kristendommen er egentlig indvendinger mod en karikatur. Det bedste værn mod den slags indvendinger er, at man ved, hvad bibelsk kristendom er. Latterliggørelse af et vrangbillede af Gud gør ikke det store indtryk på den, som ved, hvad sand kristendom er.

En fjerde grund til, at tvivlen kan komme, er, at *man har oplevet noget stærkt følelsesmæssigt.* Det kan være uforståelig sygdom og død. Det er uforståeligt, at Gud har kunnet tillade det, som skete. Hvorfor hørte han ikke vores bønner? Er han virkelig så god, som han siger? De spørgsmål, som rejses mod Gud, får deres energi fra sorg og smerte andre steder i livet og kan i kombination med andre forhold bane vej for tvivlen.

En femte grund til tvivl er for nogle, at

man er skuffet over de kristne. Ligesom en god oplevelse af det kristne fællesskab kan være en hjælp for troen, kan en negativ være det modsatte. Selvom det ikke burde gå ud over Gud, at hans ufuldkomne børn virkelig er ufuldkomne, så baner skuffelse over de kristne ofte vej for tvivlen.

Hjælp mod sandheds-tvivl

Der findes ingen nemme løsninger, som med et fingerknips fjerner sandheds-tvivl. Når alt kommer til alt, er troen en gave, og vi kan ikke programmere os selv til at tro. Alligevel er der forhold, som har betydning:

- *Fortræng ikke farlige tanker.* Tvivlen svækkes af at komme frem i lyset. Se tvivlen i øjnene og sæt ord på den.
- *Konkretiser og søg svar.* Tvivlen får ofte næring af diffuse generaliseringer. Gør tvivlens indvendinger konkrete: Hvad er det for nogle modsætninger helt konkret, der evt. er mellem naturvidenskaben og Bibelen? Hvad er det helt konkret for nogle selvmodsigelser, der evt. er i Bibelen? Skriv indvendingerne ned og søg svar på dem. Der er kristne, som har bakeset med lignende spørgsmål før dig.
- *Snak med Gud om tvivlen.* Det kan virke underligt, men fortæl helt ærligt Gud om din tvivl. Han kan godt tåle det. Johannes Døber sendte bud til Jesus og bragte tvivlens spørgsmål til ham direkte (Matt 11,1-6).
- *Snak med andre kristne.* Bryd ensomheden og tal med en kristen ven og/eller en erfaren kristen. Snak evt. sammen flere gange. Vi har brug for andre i tider med tvivl.
- *Bliv ved med at læse i Bibelen.* Også det kan virke underligt, hvis tvivlen knytter sig til Bibelen. Men fortsæt, og ger-

I dag hyldes tvivlen jævnligt som den største dyd, men man får samtidig ofte en fornemmelse af, at det er en måde at have et ualvorligt forhold til Gud på

ne i evangelierne. Fortæl Jesus om det, som du har svært ved at tro på, og praktisér det, som du godt kan tro på.

- *Læs god litteratur, hjemmesider, YouTube mm.* Der er mange resurser med hjælp mod indvendingerne mod troen. Tag din tvivl så alvorligt, at du gør et arbejde med at finde svar.
- *Lær at leve med ubesvarede spørgsmål.* Vi vil ikke kunne få svar på alle vores spørgsmål. Det bliver vi nødt til at komme til rette med på et eller andet tidspunkt. Det betyder ikke, at vi ikke skal søge svar, men vi er kun mennesker, og der er en grænse for vores forståelse af Gud.

Jesus kunne rumme sandheds-tvivlere i sin nærhed. Det ser vi efter opstandelsen, hvor både Thomas (Joh 20,24-29) og nogle af de andre disciple tvivlede på Jesus (Matt 28,17), men alligevel blev rummet og favnet af ham.

Er jeg frelst?

Herefter vil vi kigge lidt på *frelses-tvivlen*. Den er af en helt anden art end sandheds-tvivlen, om end de også kan være forbundne. Frelses-tvivlen stiller ikke spørgsmål ved kristendommens sandhed, men ved sin egen tros ægthed: Er min efterfølgelse helhjertet nok? Er jeg glad nok for Jesus? Hvad med de synder, som jeg begår igen og igen; diskvalificerer de mig fra at være Guds barn?

Frelses-tvivlen, som vi også kunne kalde *anfægtelsen*, bliver oftere adresseret i forkyndelsen end sandheds-tvivlen. Jeg tillader mig derfor at svare kortere på denne udfordring for troen.

På spørgsmålet, om min tro er for lille, vil jeg minde om den far, hvis søn var besat af en ond ånd, som Jesus uddrev. Efter Jesu ord om, at alt er muligt for den, som tror, råbte han: "Jeg tror, hjælp min vantrol!" (Mark 9,24). Den tro var nok til, at Jesus greb ind.

Det lærer os en vigtig ting om troen: Det er ikke troens størrelse, som er afgørende, men dens genstand. Uanset hvor lille vores tro er, så

Selvom det ikke burde gå ud over Gud, at hans ufuldkomne børn virkelig er ufuldkomne, så baner skuffelse over de kristne ofte vej for tvivlen

er det, som betyder noget, ikke troens styrke, men hvem den er rettet imod.

Fraværet af glade og taknemmelige følelser kan også skabe tvivl om, hvorvidt jeg er frelst. Men det er ikke vores glæde og taknemmelighed, der frelser os. Det er alene Jesus, der frelser. Guds godhed er ikke betinget af din taknemmelighed og glæde.

Gentagne synder kan ligeledes sætte sig som en tvivl om retten til at være Guds barn. Hertil er der at gøre opmærksom på, at når det gælder synden, så har Jesus givet sig selv hen som et sonoffer for hele verdens synd (1 Joh 2,2. Joh 1,29), og der er ikke flere ofre, som skal gives som supplement til hans offer. Jesu blod renser for al synd (1 Joh 1,7). Det er grundlaget for, at vi kan være Guds børn og have del i det evige liv – ikke om vi sejrer i vores kamp mod synden.

Variant: Er jeg elsket?

Der er en variant af frelses-tvivlen, som trænger sig på i vores liv, måske mere end tidligere, nemlig: Kan jeg regne med, at Gud elsker mig, når der sker forfærdelige ting i mit liv lige nu?

Svaret findes ikke i en afvejning af godt og skidt i vores liv, men i en opmærksomhed på, *hvor* vi har et sikkert vidnesbyrd om Guds kærlighed. Det har vi dybest set kun ét sted: "Gud viser sin kærlighed mod os, ved at Kristus døde for os" (Rom 5,8). Du kan vide, at du er elsket af Gud, ved at se på den pris, han var villig til at betale for dig. Det er et sikkert tegn.

Uanset om vores tvivl er sandheds-tvivl eller frelses-tvivl, er troen noget, som *gives* til os. Det er en gave, der er uløseligt knyttet til Jesus Kristus, som selv vil være troens banebryder og fuldender i sine disciples liv (Hebr 12,2). ■